

PREDGOVOR

Ova je knjiga nastala preradom doktorskog rada „Politička i društvena tranzicija kao tema suvremene hrvatske proze“, koji je napisan pod mentorstvom prof. dr. sc. Deana Dude na poslijediplomskom doktorskome studiju Književnosti, kulture, izvedbenih umjetnosti i filma na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i obranjen krajem studenog 2014. godine.

Naizgled je malo vremena prošlo od obrane rada i njegove prilagodbe za izdanje u obliku knjige, no upravo su posljednje godine pokazale u kojoj se mjeri sadašnjost pokazuje kao dinamično vrijeme u kojem se naziru vjerojatne buduće društvene prekretnice, i tako se otkriva dojam da istraživanja u polju humanističkih znanosti uvijek kasne pred globalnim i lokalnim povijestima.

Ovo je istraživanje nastajalo u vrijeme nakon kod Labzine ističe da se, zbog jezičnog nerazumijevanja 2008. godine, kada se u obje povijesti počela pomaljati snažna linija kritike kasnog kapitalizma uzrokovana globalnom ekonomskom krizom. I pored posve lokalizirane građe, uza svu njezinu uskost i nacionalnu specifičnost, uz, naravno, alate koji, barem kada je o temeljnim naratološkim pristupima riječ, nastoje u istraživanjima književnosti ponuditi dozu analitičke distance, i pored toga što je sadržaj analize vodio interpretacijske poteze, postoji svjesni dojam da su zaključci teksta ove knjige nastojali, posve ambiciozno, već i meni samome u istraživačkom procesu

ponuditi neke od smjernica u traženju odgovora na pitanja koja postavlja naša tranzicijska stvarnost kao periferno iskustvo većih događanja. Odgovori i nova postavljena pitanja u zaključku otvorili su povezanu mrežu odnosa moderniteta, klase i pregnantnog pojma građanstva kao okosnicu za daljnja istraživanja. Dvije godine nakon pisanja o njima odnos prema sastavnicama te mreže je dvojak, ili barem dvostrukog naboja: i dalje se one čine kao važna interpretacijska polazišta za hvatanje ukoštac s društvenom stvarnošću i s druge strane, politički i društveni događaji i u Hrvatskoj i u svijetu počeli su se odvijati u smjeru u kojem se odražavaju upravo na te sastavnice, snažno ih protresajući, dovodeći u pitanje pa i sustavno ih negirajući.

Procesi koji se pojavljuju i prepoznaju kao „val populizma“, izostanak solidarnosti u situaciji izbjegličke krize, „postčinjenično doba“, „konzervativna (kontra)revolucija“ u Europi, SAD-u i Hrvatskoj oblikovali su stvarnost u protekle dvije godine. U njima je moguće prepoznati i refleks na pitanja klase, kako na sve načine „stiješnjene“ srednje klase, tako i odgovora jednog dijela obespravljenih koji se priklanjaju jednostavnim odgovorima na kompleksne strahove, Tzv. „postčinjenično doba“ te izražena navala na dosadašnji barem prividni društveni konsenzus oko pojmova „vrijednosti“, pa i „znanja“ izrazito dovode u pitanje višestoljetne artikulacije široko shvaćenog pojma moderniteta s njegovim nasljeđem, pogotovo s modelom „napretka“. Zagovaranje modela koji više podsjećaju na predmoderne sustave, uz problematiziranje i minoriziranje složenog pojma „demokracije“, kao zajedničke vrijednosti i nasljeđa, izravno pak oslabljuju pojam „građanstva“.

I u Hrvatskoj, čijom se predodžbom tranzicije u prozi bavi ova knjiga, podudarni procesi nastupaju na društvenoj i političkoj sceni te se posebno u našem kontekstu čini kao da i sama građa, njezin sadržaj, a posljedično i njezine analize i interpretacije, čak i njezini akteri postaju još i u većoj mjeri obrisi nekog dovršenog razdoblja. Književni imaginarij hrvatske tranzicije prikazan i interpretiran u ovome radu upravo nekim slijepim mjestima uspijeva predvidjeti neke od tih procesa, primjerice, izostankom jasno artikuliranih glasova raznih „drugih“ hrvatske tranzicije. Te uvjetne „slabosti“ književnoga imaginarija na taj način ukazuju na to koliko su one zapravo ipak i političke, ne samo poetičke, odnosno koliko je ovakav oblik analize i interpretacije vođene iz građe ipak ostvario istraživačku namjeru, premda se može činiti kao da dolazi iz dovršenog vremena. To je također još jedan od motiva za objavljivanje doktorskog rada na način da se u njega nije previše interveniralo.

Rad je nastajao onom polaganom dinamikom kojom se pristupa pisanju doktorskoga rada; uza sve „druženje“ s literaturom i uz društvo velikog broja vrijednih domaćih istraživača iz polja humanističkih znanosti, pisanje se ovdje nametnulo kao uobičajeno samotani posao. Pomoć s uputama i literaturom svakako je uvijek stizala od mentora, redovitog profesora književnosti Deana Dude, te kao i uvijek sa značajnim razgovorima o problemima te mu ovim putem želim zahvaliti i na povjerenju i istraživačkoj slobodi. Želim zahvaliti i svim kolegama iz Centra za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma, posebice Andrei Matoševiću za uvijek izazovne rasprave, a ista zahvala upućena je i kolegi Matiji Jelači s Odsjeka za kroatistiku Filozofskog fakulteta Sveučilišta Jurja Dobrile u

Puli. Prijatelju Svenu Cveku s Odsjeka za anglistiku zagrebačkog Filozofskog fakulteta za veliku pomoć na samom početku pisanja i stalnu podršku u pisanju i istraživanju također ovim putem zahvaljujem, kao i Suzani Coha i urednici biblioteke, Danijeli Lugarić, prvim, najkompetentnijim i najsavjesnijim čitateljima cjelovitog dovršenog rukopisa.